

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Rieger Imre.

Belmunkatársak: DR. BARTÓK ISTVÁN, SZIRJÁK ALBERT, DR. FERENCZI ZOLTÁN.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt. félévre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (Lyceum-épület); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — DÉZSI LÁSZLÓ egyleti pénztárnok czimén — a kiadó hivatalba (Hidelve, Új-utca, 36. sz. a.) küldendők.

Tartalom: Hivatalos értesítés a f. évben Budapesten tartandó tornászati póttanfolyamról. — Kérelem a magyarországi tanító egyesületek elnökeihez, az »Eötvös-alap« gyűjtő bizottság elnökségétől. — Néhány szó a tanítók teendőiről Benedek József. — Tapasztalatok a nevelés-oktatás köréből. Hajtman Pál. — Tárca: A humor. Boga Károlytól. — Szemle: Franciaország. Az isk. takarékpénztárakról. — Irodalom. — Vegyesek.

637—1883.

Kolozsm. kir. tanf.

Értesítés

a folyó 1883. év nyarán Budapesten tartandó

tornászati pót-tanfolyamról.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ö Nagyméltósága e f. évi május 30-ról 18289. sz. a. kelt s részemről tisztelettel ma vett rendelete értelmében ezenel értesitem az érdekelt t. tanító úrakat, hogy a f. év nyarán népiskolai tanítók számára csak egy helyen tartatik tornászati póttanfolyam, még pedig a budapesti torna-egylet I. kerületi torna-csarnokában.

Eme torna-póttanfolyamra, mely 6 hétig tart s melynek megkezdési s bezárási napja a »Néptanítók Lapja« egyik legközelebbiről megjelenő számában fog közzététetni, a felvett tanítók 80 = nyolcvan forintnyi állami segílyt kapnak, beleértve ebbe az utazási költséget is.

Csakis oly tényleges szolgálatban levő elemi iskolai tanítók vétetnek fel e póttanfolyamra, a kik a tornaszatban még kevés jártassággal bírnak, s kiknek ennek elsajátítására még eddig nem volt felhasználható alkalmuk.

Idős s ennél fogva a tornaszat megtanulására és sikeres tanítására már nem alkalmas tanítók egyáltalában nem tarthatnak igényt felvételükhöz.

A szabályszerű okiratokkal (különösen a végzett tanulmányokra s a jelenlegi tényleges alkalmazásra vonatkozókkal) felszerelt kérvények, az illetékes kir. tanfelügyelők útján, a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumba nagyságos Buzogány Áron

osztálytanácsos urhoz intézendők s küldendők fel, kit a miniszter úr ö nagyméltósága ezen póttanfolyam vezetésével megbizni méltóztatott.

Kolozsvárt, 1883. június 11-én.

Váradi Károly,

Kolozsm. kir. tanfelügyelője.

Kérelem

a magyarországi tanító-egyesületek Elnökeihez.

Az »Eötvös alap« gyűjtő-bizottság elnöksége ezenel tisztelettel felkéri a hazai tanítóegyesületek és tan-testületek Elnökségeit, lennének szivesek alólírottnak lezelezési lapon a következő kérdésekre felvilágosítást adni:

1. Mi a czime az Elnökséged alatt működő testületnek?

2. Hová küldendők az egyesület számára szánt »Eötvös-alap« ügyi nyomtatványok?

3. Ki az elnöke az egyesület kebelében működő »Eötvös-alap« gyűjtő vidéki bizottságnak?

Ezen kérdésekre való felviságosítás nélkül az »Eötvös-alap« gyűjtő bizottság elnöksége nem küldheti szét az 500 példányban nyomtatott Eötvös-alapszabályjavaslatot és az alap ügyiratainak nyomtatásban megjelent példányait.

Ugyanezért fentebbi kérelmünk teljesülését reményelve, maradtunk kitünő tisztelettel

a hazai tanító egyesületek Elnökeinek

Budapesten, 1883. június 9 én.

Damjanitsúteza 3. sz.

alázatos szolgálai:

az »Eötvös-alap« gyűjtő-bizottság elnöksége.

Néhány szó a tanítók teendőiről.*)

Megvallom, mint egyszerű néptanító félve és nagy aggodalmak között nyultam tollamhoz, hogy önök előtt a tanító teendőinek főbbjei közül egypárt elősoroljak. Nem az önök értelmi fejlettségének gyarapítására, hanem a néptanító kedélyére és egész szellemére akarok hatni egyszerű értekezésemmel; mert véleményem szerint nincs e földön pálya, hol egy kis szórakozás, földvidulás, a lélek derültsége és nyugodtsága, a gond és munka felejtése szükségesebb lenne, mint a hivatalát lelkiismeretesen teljesítő tanítónál; mert a társadalomnak manapság oly sok és különböző igényei vannak az iskolák irányában; a testet és lelket egyaránt kimerítő annyi és annyiféle munkát követelnek tőle, hogy még a kettőztetett szorgalommal, szakértelemmel és kitartó munkássággal működő tanítók lelkét is aggodalom szállja meg a tárgyak kitűzésénél, annyival inkább, mert az igények egy részének gyakorlatiasságuk be nem bizonyult és mert az iskolák követeléseit vajmi kevesen és vajmi kevésszer teljesítik a társadalomban.

Nem akarom a panaszokat és jajveszékeltéseket ismételni, de annyit kénytelen vagyok megemlíteni, hogy a tanítót is az önfentartás ösztöne és családja jóllétének óhajtása, szűk jövedelem mellett könnyen önzővé, fősvénynyé és talán igazságtalanná is képes tenni; ez pedig nagy hátrány a nevelés-oktatásra nézve; mert egyetlen egy hiba az erkölcs országában számtalan másokkal áll rokonságban és egyik a másikat könnyen maga után vonja. És én még sem akarok panaszkodni, nem akarok fizetés javítást sürgetni, nem akarom a tanítók kicsinylését, az egyházi és világi előljárók önkénykedését felhozni; de midőn a bajt orvosolni és orvosoltatni akarjuk, akkor mégis csak szükséges mind a bajt és annak okát, mind pedig gyógyszerét kimutatni.

A tanítót működésében az életnek ezerféle bajai érik. Az anyagi nélkülözéseket, az aggasztó életgondokat nem is említve, gyakran keserű kellemetlenségeket tapasztal éppen azok részéről, a kiktől ő csak jót várt. Különösen azon gondolat helyezi őt rossz hangulatba, hogy éppen a szülők lehető segítségének megtagadása és az érdekeltek támogatás hiánya következtében törekvéseinek, munkásságának semmi jó gyümölcsét nem láthatja és tapasztalja, hogy a mire ő tanítványait megtanítani vélte, elszóródott mint polyva, minden nyom nélkül. Csoda-e, ha ilyen állapotban elveszti a kötelesség teljesítésének nemcsak érzetét, hanem még fogalmát is? Miért nyomná el ő ilyenkor a sohajt, hisz e hangulat a szegény és büszkeség, a dicsőség és balsors, a remény és csüggedés, az önbizalom és csalódás küzdelme; mely küzdelemben minden öröm nyomasztólag, minden fájdalom emelőleg, de mind a kettőnek tettekre buzdítólag kell hatnia a tanító lelkesülésére; mert a ki-

nél az aggodalom és rossz hangulat erőt vesz a lelkiületen, ott nem lehet többé áldás a tanító munkálkodásán.

A tanítónak tehát nem szabad elveszteni önértetét, nem szabad megfélemlkezni méltóságáról és hivatásáról semmi körülmények között. Hanem minél nyomasztóbb helyzete, annál nagyobb szorgalommal és önfeláldozással kell működnie, hogy a nyomás alatt özsze ne roskadjon, de sőt nőjjön és erősödjék a kitarásban, mint a pálmafa a teher alatt.

De hát mit tegyen ilyen esetben a tanító, hogy a küzdelemben belefáradt lelke végre is fásultságba és dermettségbe ne essék? Hol találjon vigasztalást a csüggedésbe és segítséget a kitarásba? Hová folyamodjék nevelői képessége gyarapítása végett?

Mind ezeket meglelheti és kiegészítő vigaszt találhat először a természetben.

Vizsgálja és tanulmányozza hát a tanító künn a szabadban a természetet; nemcsak azért, mert a tiszta levegő földeríti és visszaadja a kedély rugalmasságát és könnyüvé teszi a lélek munkásságát; nemcsak azért, mert az orvosok a testi egészség helyreállítására és fenntartására nézve is a legjobb gyógyszernek tartják a tiszta levegőt és a szabad természetben való mozgást; és végre nemcsak azért, mert a testi egészséggel a szellemi is növekszik és e kettő viszonyhatással van egymásra, hanem azért is, mert a termények mind három országa tevékenységre, munkásságra serkenti erejét; mivel ennek tanulmányozása alkalmával azonnal meggyőződik, hogy a természetben sehol sincs megállapodás, mindennütt és mindig munkásság, törekvés és élet uralkodik. Meggyőződik, hogy a tétlenség halál, az élet tevékenység.

De hogy erről meggyőződhessek a növényi nemcsak egy állapotban, nemcsak mint kifejlett növényt kell tanulmányoznia és a fejlődő növény szorgalmas észlelése meggyőzi, hogy télen a növényélet aludni látszik ugyan szemünknek a természetben, de ez nem tulajdonképpen, csak tetsző nyugvás; mert a szunnyadni látszó csirák szerves tövények szerint lassankint, de folytonosan fejlődnek és a népek nagy többsége által megmivelt szántóföldekbe elvetett gabona szemek csirái a tavasz enyhe fuvalmára napfényre jönnek és gazdag aratással ajándékozzák meg elvetőiket.

A gyermekeknel is sokszor van ez eset. Sokszor könnyelműséget, engedetlenséget, pajkosságot, tisztelet-hiányt és szeretetlenséget látunk nála; de azért ő még nincs megromolva, jó és folytonos felügyelet mellett jellem szilárdság, engedelmesség, szeretet és tisztelet érzet érhető el benne mert a gyermeki lélekben felébrésztett, de szunnyadni látszó szellemi és erkölcsi csirák közül is sokat a jövő fog megérlelni és napfényre hozni. Csakhogy a tanító ne veszítse el türelmét; mert ezáltal elszakítja működésének élet-terét; hanem saját példája által igyekezzék ama tévedéseket elfojtani, emojókat pedig kifejteni segíteni.

*) Felolvastattott a kolozs megyei tanító-testület központi körének f. évi I. rendes gyűlésén.

A tanító az iskolában és azon kívül, munkájánál és multságban, beszéde és cselekedete által ébressze fel bennök a nemes érzületet, engedelmességet és jómagaviseletet; mert ezek előidézését nem lehet eszközölni sem követeléssel, sem parancsszóval; mert míg a követelés némelyeknél gyűlöletet és félelmet szülhet, addig a parancs sokat képmutatókká tehet.

A gyermek minden pajkosságában, csintalanságában és örömben ne lásson a tanító mindig bűnre való hajlamot; mert az örvendeni és játszani nem akaró gyermek nagyon szegény gyermek. Minél vidámabban bánik a tanító a gyermekekkel, ha náluk a tanulás a jól választott játékkal kellemesen váltakozhatik, ha ezek által a tanító örömeiket szerezhet nekik, akkor fokozza a tanulásban való cselekvési ösztönét is tanítványainak. Csakhogy az öröm és multság legyen nemes; mert ennek van üdvös hatása.

A gyermek a mit lát, hall, tapasztal az nála benyomást tesz, ennek alapján fűzi ösztönszerűleg, sőt kezdetben egészen öntudatlanul saját további érzéseit, hajlamait, gondolatjait és tetteit. De azt soha ne feledje a tanító, hogy minden tett-erő az egyes cselekvések sikerre által edződik legjobban, legbiztosabban; azért a tréfa fejlődjék komolylyá, a játék munkává és adjon alkalmat a gyermekeknek, hogy a tisztelet, engedelmeség, jóság és szeretet tetteit gyakorolhassák. Soha ne igyekezzék ura lenni a nevelésnek, hanem csak segítőtje.

Ezen tanácsom adása alkalmával önkénytelenül eszembe jut az egykori asszonyról fennmaradt azon adoma, mely szerint, midőn szomszédja kérdezte, hogy mi az oka annak, hogy az ő gyermekei mindig oly kedvetlenek és szomorúak? Ezt a választ adta: „Én magam is csodálkozom rajtok, pedig ütöm-verem őket, hogy vigak legyenek, még sem használ semmit.”

Nagy hibát követnék el, ha ezen adomát a kötelességét lelkiismeretesen teljesítő elcsüggedt tanítóra alkalmaznám. Én ezzel csak azt akarom mondani, miszerint arra törekedjék, azt vívja ki a tanító, hogy őt ne félelemből, hanem szeretetből, szeretve tiszteljék tanítványai, mert ekkor biztosabban eljut ahhoz, a mi a nevelés-oktatás valódi föladata és czélja.

Ha növények országának ily módon való vizsgálása és a tanító ilyen magaalalmazása sem elégséges, ha még e sem képes kedélye rugalmasságát és munka kedvét fenntartani, akkor még egy más valamit kell szemügyre vennie. Kezdje tanulmányozni azokat az elemeket, melyek a különböző növényi alakok létrejöttének és megélhetésének eszközlői s melyek azok fejlődésére nemcsak befolyással bírnak, hanem létesülhetősöknek és létezhetősöknek valóságos okozói; mert ezek tanulmányozása és az ezekről való folytonos gondolkodás meggyőzi arról, hogy ha már a növények testének áldást hozó kifejlődhetésére ily sokféle tényezők folynak be, mennyivel többet igényel a gyermek-nevelés az ember-képzés, az emberiség előmozdítása és ne-

mesbitése; a hol nemcsak a testi fejlődésre, hanem a szinte oly fontos, de sokkal nehezebb értelmi és még az ennél is fontosabb és nehezebb erkölcsi fejlődést is kell eszközölni, a hol meg kell menteni a gyermekeket a szellemi és erkölcsi haláltól és oda kell hatnia a tanítónak, hogy minden ember külsejében tükre legyen a világnak, bensejében tükre magának az istenségnek. Ez oly nagy és nehéz feladat, annyira igénybe veszi a tanítónak minden tehetségét, hogy az egyes csaknem kétségbe esik a teher alatt.

Ennek a terhes munkának végrehajtására az állatok országában is számtalan ébresztő példákat, az ébresztő példákban lelkesítő gondolatokat talál a tanító teendőire nézve.

Mellőzve itt a száraz földön lakó állatok közül a kicsiny méhet és a parányi hangyát s mind azokat az állatokat, melyek közül mindenik követésre méltó, buzditó és lelkesítő példánytükre a szorgalomnak, iparnak és kitartásnak, csak azt említem meg, a mit a tengernek számtalan lakói közül a polipokról olvastam: „hogy ezek csak 30–45 méternyi mélységig építhetik házaikat a tenger színe alatt, s a talaj, melyen épületük nyugszik, itt-ott sülyedésben van és sülyed-sülyed ezernyi méter mélyig, de ők nem adják meg magukat a pusztító viszonyoknak, sülyedés közben szakadatlanul építenek és nagy szorgalommal dolgozva emelkednek folyvást a távozó világosság felé s végre is az ön fentartási ösztön kitaró munkássága diadalmaskodik még a természet romboló erői felett is.”

Ez a követésre méltó néhány példa nagy mértékben sarkalja a tanító tehetségeit és kitartásra bírja lankadó erőit.

Ugyanezt eszközlik másodsor a szülők, társadalom és a nemzet jobbainak támogatása és közreműködése. Erre törekednek a tantestületek és maguk az iskolák is.

Igaz, hogy a néhai br. Eötvös József lánglelke által kiadott jeiszót, a népnevelés érdekében felkapta vala a törvényhozás, fel a társadalom és fel a különböző vallás felekezetek mindannyian. És ezek nagy buzgóságot is fejtettek ki egyideig. A törvényhozás beállította közegeit a munka ellenőrzésére. A társadalom népnevelésigyleteket alapított; pénzüsszegeket gyűjtött az iskolába járó szegény gyermekek segélyezésére, taneszközök beszerzésére. A felekezetek szintén megtették a magukét és ők, kik eddig kizárólagos vezetői voltak a népnevelésnek, igen nagy buzgóságot fejtettek ki, hogy a törvény magas követelményeinek eleget tehessenek.

De ez a magyar lánglelkesség egész hevével megindított felbuzdulás hamar véget ért és közszellemünk népnevelésünk érdeke iránt még ma sincs. Ez pedig igen nagy baj, mert míg a népnevelés szükségességéről fontosságáról és jelentőségéről a nép teljesen meg nem győződik, míg ez a nép vérébe át nem megy; míg a családok soha lankadni nem tudó érdekeltséggel nem

viseltetnek az iskolák iránt, addig a rendszabályok elégtelenek lesznek a nevelés-oktatási célok elérésére.

Valóban csodálandó hogy e kérdés, mely a népek és nemzetek családi, társadalmi, anyagi, szellemi és erkölcsi élete fejlődésének gyökerét képezi, hidegen hagyja a közvéleményt, s ha keletkezik is olykor-olykor valami iskolai kérdés megoldása iránt mozgalom, de e mozgalom a támogatás hiánya miatt a szalma-lánghoz hasonlítván mi hamarabb lelehad és a kérdés a társadalom nagy kárára továbbra is megoldatlan marad.

Szomorú tény ez, s ezen a bajon a belátással bíró nevelésügy barátok, társadalom és szülők közül egyesek úgy igyekeznek segíteni, hogy örömmel üdvözölnek a nevelés-oktatás javítására történő minden mozgalmat és bárhol összegyűlnek a tanítók a gyermekek czélszerű képzése felett tanácskozándók, mindenhol szives fogadtatásban részesülnek általok, s ez érdeklődés az eszmecserét nem ritkán tettekkel lelkesíti fel a tanítóknál, mert mi gyönyörű és fenséges érzés az, ha számosan találkoznak, kiknek céljuk ugyanaz, s kiknek együtt létük bizonyítja, mi a közjót akarjuk és közösen akarunk működni, nekünk mindnyájunknak célja egy és ugyan az.

Ezen cél elérésére törekszik minden iskola, midőn a tantestületi gyűlésekben történő tanácskozmányok alkalmával az iskola képviselői által igyekezik meggyőzni a szülőket arról, hogy ő az élet számára akar nevelni, mert jól tudják az iskolák képviselői, hogy ha a szülők erről meggyőződnek, hogy ha ők a nevelés eredményeit élvezhetik és tapasztalhatják; akkor önként a legnagyobb tisztelettel hajolnak meg az iskola és tanítók előtt és nagyobb bizalommal fognak viseltetni irántok, s lehető segítségüket nem fogják megtagadni tőlök.

Erre törekszik minden tantestület, mert jól tudják a tantestületek, hogy szülők és tanítók egyetértve, együtt működve gyógyíthatják meg a jelen kornak társadalmi betegségét, hozhatják összhangzásba az értelmiséget az erkölcsi miveltséggel és támogathatják a szellemi és testi javak gyarapodásában. Jól tudják, hogy a szülők és tanítók együttes működésének fog sikerülni kevesebb előítélettel, mérsékelttel igényekkel, romlatlanabb szívet, kitartó munka kedvvel megbízhatóbb karakterrel nevelni a gyermekeket.

Ezeknek a teendőknek végrehajtása céljából a tanító szakavatottságának megszerzésére és öregbitésére nézve kétségtelenül egyik leghathatósabb tényezői, ha azok helyesen tartatnak, a tantestületi tanácskozmányok. Nem akarom elbeszélni önök előtt a tanítói tanácskozmányok üdvös hatását, mert ha órákig beszélnek is róla, akkor is azzal végezném szavaimat, hogy a tanácskozmányok hasznai megbecsülhetetlenek a tanítókra nézve. E helyett azon óhajomásnak adok kifejezést: vajha az egyes tanítók felfogva annak jótékony hatását, közönységük által soha se szolgáltatnának okot a napi sajtónak, hogy ez szemökre vetvén hanyagságukat kényte-

len legyen részvét ébresztőleg és buzdítólag szólani a tanítókhöz a tantestületi gyűlésekben való megjelenés és az ezekben való munkálkodás végett. De ezeken kívül mennyi lelkesítő indok és mennyi készítő eszköz van erre a fennálló viszonyok között.

Mellőzve itt az életből és a nem tanítókkal való társalkodásból meríthető hasznokat, csupán csak a tanítói hivatalra, az iskolákra és a tanítványokra hivatkozom e tekintethen.

Már maga a tanítói hivatal is jogosan megköveteli, hogy a tanító ne tekintse a tanórák egyrészét magára nézve pihenési óráknak, s ezek alatt ne foglalkozzék mellékes dolgokkal, hanem folytonosan figyelve igyekezzék a különféle észlelésekből, tapasztalásokból, melyeket saját tanítványai nyújtanak az iskolába biztos alapot szerezni magának; mert a tanítói hivatal betölthetése, hanem is a legnagyobb tudományosságot, de minden esetre a paedagogiai tudományokban a legalaposabb képzettséget s a legtöbb oldalú praktikus szakismeretet igényel.

Én megvallom, hogy mint néptanító sokszor és sokat tanultam iskolámban tanítványaimtól, s azt állítom, hogy iskolájában tanulhat minden tanító, ha folyvást figyelemmel kíséri tanítványait s a tett tapasztalásokból gyakorlati elveket alkot a maga számára.

Valamint a tantestületi gyűléseknek, úgy az iskoláknak is nemcsak az önművelésre kell ösztönül szolgálni; hanem a lelkiismeretes hivatalbeli búzgóságra és kitarásra is kell ösztönözniök a tanítókat.

A tanító hivatásának végrehajtására buzdítólag hathatnak harmadszor az egyházi és világi tisztviselők államférfiak egy részének és magának az államnak a népnevelés iránti érdekeltsége, közreműködése.

Az államhatalom ugyanis kivívta és törvény által biztosította magának az ötlet megillető befolyást a népiskolákra nézve, és örködik úgy az általános, mint a magán körű és egészen magán jellegű érdekek felett. A népnevelés szervezésének kérdése törvény által szentesített oly alapon nyugszik, oly kül- és belsejreketet nyert, hogy a személyi vagy helyi esetleg felmerülő viszonyok azzal összeütközésbe nem jöhetnek.

A magyar közoktatásügyi miniszter úr ő nagyméltósága segítő kezét nyújtja, nemcsak erkölcsi-hatalmi-ápolásával, hanem anyagi gyámolításával is, mind a tanítóknak és iskoláknak, mind a felekezeteknek és községeknek, mind pedig a társadalomnak ott, hol ezek magukra tehetetleneknek látszanak. Segítő kezét nyújtotta és nyújtja a tanítóknak, midőn ezeknek már több ízben nemcsak megengedte, de követeli és elrendelte, hogy a tanítók tantestületté alakulva, tanácskozásaik által igyekezzenek a társadalomban a nemes ügy iránti lelkesedést felébreszteni; sőt egyszer a tanítókat saját érdekeik előmozdítása céljából tanítói gyűlésre hivata össze a fővárosba államköltségen.

Mind a kormány és törvényhozás, mind az egyházi és világi tisztviselők nagy része meggyőződve arról, hogy valamint az állami, úgy az egyházi élet legfontosabb teendője a népnevelés javítása és tökéletesítése; ezért minden lehetőet megtesznek, hogy a tanítók hivatásuknak megfelelhessenek. Munkálnak a néptanítói állásnak és helyzetnek javításán. Igyekeznek felszabadítani a tanítókat e hivatallal és méltósággal össze nem férő és abban őket csak akadályozó mellékteendők kötelezettségétől és az avatatlank sokféle befolyásaitól. Törekednek a néptanítói állásnak erkölcsi függetlenségét, befolyást és tekintélyt szerezni.

Helyesen és nemesen cselekszik-e a tanító, ha ily körülmények között is elveszti rugékonyságát és lankad bűzgolkodásában? Nem. Ezeknek a cselekvényeknek jóltevőn és bűzditőlag kell hatnia a tanítókra.

Nem kevésbé megnyugtató lehet a tanító lelkületére nézve negyedszer, hogy manapság a nevelés-oktatás terén, a mesterségek e legnemesbikén is folyást a haladás, tökéletesedés tapasztalható. Ennek tökéletesítésére új eszmék ébrednek, új és czélszerűbb módszereket alkotnak a jelenkor paedagogusai melyek nem tartatnak és nem tartathatnak titokban; mert ha az egyesekben megszülemllett eszme életrevaló, akkor nem marad ez csupán feltalálójának vagy környezetének sajátja, hanem Guttenberg találmányának szárnyain elterjed az a világ mindnégy tájéka felé. S így tudomány és ismeret nem egy nemzet, nem egy vallásfelekezet vagy osztály kiváltságos tulajdona többé, hanem sajátja az az egész emberiségnek. Csakhogy a tanítónak nevelés oktatási képessége öregbítése czéljából hivatalbeli bűzgóságára serkentő gondolatokat kell meríteni minden olvasmányból, akár nevelés-oktatási műveket, akár más olvasmányokat olvas. A tanító bővön talál ébresztő és képző gondolatokat szakjára nézve a megjelenő paedagogiai művekben, folyóiratokban és könyvekben, ha mindig iskolájára gondolva és tolla kezében olvassa azokat.

De az olvasásnak csak akkor van igazi haszna a tanítóra nézve, ha az olvasmányokban talált kitűnőbb gondolatokat és okoskodásokat nemcsak feljegyzni magának, hanem az olvasottakat és följegyzetteket tanulmánya tárgyává téve, a felett gondolkodik és tanulmányozza mindaddig, míg a fennforgó tárgygyal tisztába jött és fölöle saját nézetet tudott magának megállapítani. E nélkül az olvasás sokszor haszon nélküli időtöltés.

De így olvasva és tanulmányozva a kitűnő paedagogiai műveket, oly aranybányára talál azokban, melyben nemcsak a maga számára lel tágabb körű és több oldalú ismereteket, hanem a mások részére is szerezhet megbecsülhetetlen szellemi kincset, mert megtalálván azokban a helyes közvetítő utat és a lehető módokat, melyeknek segítségével a megtanult ismereteket, az üdvös és tanulságos eszméket, miveltséget, az erkölcs- és vallás boldogító hitelveit beleolthatja a nemzet nagy testéből reabizottaknak fiatal gyenge sarjaiba.

Megtanulhatja, hogy ez a munka nagyon lassú munka és hogy ehhez a lelkierőt, a kitartást és a valódi odaadást, az ügy iránti tiszta és lángoló szeretet kölcsönzi és hogy e nélkül e földön semmi igazán nagy nem történt és nem is történhetik.

Megtanulhatja, hogy a boldogítóbb megelégedés a köteleltségteljesítés nemes öntudatában van. Ez a mi nem vizsgálódik, nem kérd, nem tekint az adás-vevés viszonyára, hanem cselekedetre ösztönzi az embert és tesz, mert tennie jól esik, mert ezáltal magát egy vagy más részben megnyugtatója és a megnyugvás lépcső a megelégedésre; a megelégedés pedig más szóval földi boldogság.

Ime tisztelt központi köri gyűlés, egyszerű szavakban adtam elő a tanító teendőinek főbbjeit. Nincs már egyéb hátra, mint annak kijelentése, hogy az elősorolt eszmék, gondolatok és eljárások birtokába az általam fővonásokban rajzolt módon jutottam. A milyen őszintén teszem meg ezen nyilatkozatomat, éppen oly határozottan állítom, hogy az elősoroltak között egyetlen egy sincs, melyet eddigi működésemben ne alkalmaztam volna, és a melynek üdvös, jóltevő és boldogító hatását ne élveztem volna. S ha működésem sikere kívánni valót hagyott is fönn maga után; de terhes kötelességem teljesítése alatt hanykódó, nyugtalan lelkem a mondottakban mindig megtalálta nyugalalmát.

Benedek József.

Tapasztalatok a nevelés-oktatás köréből.

(Folytatás és vége.)

3. Gyakran megtörtént, hogy némely tanítványom az iskolában a legilledelemesebben viselte magát, s jó is tanult, ellenben otthon nem birtak vele, mint ezt a panaszló szülék kifejezték, s kértek, hogy büntessem meg az engedetlen gyermeket. Én ezt ugyan nem tettem, mert nem láttam helyesnek; de szeretetteljes, komoly figyelmeztetésem nem hiányzott a gyermek részére. A szülöktől pedig házi körülményeiről, s az alkalmazni szokott büntetésnemekről kérdezősködtem, s a hallottakhoz képest igyekeztem jó tanácsot adni, megígérvén további közreműködésemet.

Mi volt az oka a gyermek vásottságának a családban, s miért volt jó az iskolában? Ezek nem oly kérdések, miket figyelmen kívül lehetne hagyni. Tapasztalataim szerint e családból hiányzott a legnemesebb nevelőeszköz, a szeretet. A fiúval szülői néha hanyag engedékenységgel, máskor vad szigorral bántak, mikor talán kiméletet érdemelt volna. Nagyobb testvérei folytonosan a legnagyobb fokú szeretetlenséggel bántak vele: ütötték, verték. Csoda-e hát, ha nem szerette környezetét, s nem is szívesen engedelmeskedett? Csoda-e, hogy egész lelkével az iskoláé volt, hol gyöngéd szeretetet, s gyámolítást talált! Sokkal inkább szerette az iskolát, mint a szülői házat, hol számára semmi, vagy

nagyon kevés öröm várákozott. Így tapasztaltam ezt több leánygyermeknél is.

Leány-gyermekekről szólva, itt eszembe jut, hogy hogy elemi iskolában ezekkel majdnem mindig több eredményt lehet felmutatni mint fiukkal; de csak úgy, ha első nevelő-eszköz a gyöngédség, a szeretet. Komoly, pedans föllépéssel leány-gyermekeket nevelni egyáltalában jól nem lehet. Nem tagadható, hogy az őszinte szeretettel a kellő szigorúságnak is mindig karöltve kell járnia. Hogy a szükséges szigor és erélyesség nélkül a legigazibb szeretet sem sokat tehet, különösen népes iskolában, mutatja a nagy nevelőmester Pestalozzi példája, ki végtelen szeretetével, s eléggé nem csodálható önfeláldozásával maga köré gyűjté ugyan a tanulók nagy seregét, de velük még sem sokra ment; feyelmet tartani képtelen volt. Egész lénye nem volt egyéb, mint megtestesült jóság és szeretet, de minden erélyesség nélkül. Iskolái e miatt nem voltak állandók. — A szeretet épen ezért sohase lágyítsa a nevelőt a büntetés elengedéséig, s így szava megmáskításáig. Nem gyakorolhatjuk növendékeinket az állhatatosságban, nem képezhetjük biztos irányban jellemét, ha magunk oly könnyen megingathatók vagyunk. Mert a jó példaadás szintén elismert nevelő eszköz. „Sok szerencsés ember példás környezetének köszönheti jó jellemét, szerencsés-jét.“ Ezt tagadni nem lehet

4. Egy eset, mely a nevelőt zavarba hozza. — Egy leány-gyermek erkölcsi nagy hibát visz véghez: idegen tárgyat sajátit el, tehát lop. Ezt azonban észreveszik, s a kis orzó megszégyenül. Feljelentik a dolgot a tanítónak, ki tisztán látja a vétket, mert bizonyosság több, s hitelesebb talán, mint szükséges volna. A leánya feljő az iskolába, a tanító kérdőre vonja, de az hibáját határozottan tagadja s magát a bajból kibeszélni igyekszik. Őszinte nyíltsággal tekint könnyes szemekkel a tanítóra, úgy, hogy ez kételkedni kezd a vád alaposságán, s felhívja a gyermeket ártatlansága bebizonyítására tanukat hozni fel. A kis hazug igéri, s meg is nevezi kit fog felhozni. A nevelő rögtön utána jár a dolognak, megkérdezi a felnőtt szemtanukat, s a lopott tárgy tulajdonosát, s így meggyőződik, hogy tanítványa bátran szemébe nézve hazudott. A kis tolvaj ismét feljő az iskolába, de az ígért tanú elmaradt.

Hogy mit tegyen most már a nevelő, nem megvetendő tétel a gondolkozásra. Mivel büntessen a legszeresebben? — Legelső fontos teendője elismertetni a gyermekkel hibáját, mi nem épen könnyű dolog. Erre nézve hívassa magához a gyermeket, hogy vele négy szemközt beszélhessen. A tanító jól látja, hogy a tanuló társak nagyrésze e bűnössel nem társalog; kerülik, s némelyek csúfolják, mindazáltal megkérdezi a magához hívottat, hogyan érzi magát? nem bántalmazták e valamiképp tanuló társai? olyan barátságban él-e velök, mint azelőtt? A gyermek beszél, s fokonkint jobban-jobban

elkeseredik, midőn saját bevallásából kénytelen észrevenni, hogy mennyire elhagyatott, megvetett helyzetbe jutott. A nevelő ügyességétől függ ez elkeseredést a legmagasabb fokra emelni. Ekkor nem kérdezi többé, hogy valósággal lopott-e, hanem a gyermek korához és észéhez mérten eseteli: mily nagy különbség van a tiszta becsületes és romlott erkölcsű, (tolvaj) között. E közben soha se felejtse a tanító, hogy szeretettel, őszintén és megindítón mondjon a mit mond, de ne sokat. Föltételezem, hogy sajnálja e gyermeket, s így e humanus indulat hangjában, szavaiban kell, hogy éreztesse magát; egy két szóval kifejezést is adhat eme őszinte részvétének. A kellő pillanatban a nevelő kézen fogja a gyermeket, s ígéretet kér tőle, hogy ama gyalázatos bűnt többé el nem követi; ez megindultan tesz erős fogadást, s az elkövetett vétket a legőszintébb bizalommal vallja be.

Így ügyelt a tapintatos nevelő, hogy a még meglévő erkölcsi érzékét a gyermeknek egy elhibázott lépéssel tönkré ne tegye. Pedig szigorú büntetést mért reá, de úgy, hogy abban a tanítvány nem kegyetlenkedést, hatalmaskodást, de a bűnnek szükségkép bekövetkezendett büntetését látta. Megígérte e mellett a tanító, miképp gondja lesz rá, hogy a tanuló-társak a büntetés tartama alatt legalább ne gúnyolják, s az iskolán kívül ne beszéljenek többé a megtörténteokről; a büntetés kiállása után pedig a lehetőleg feledjék az egészet. Nem lehet leírni, mily jól esett a megbüntettetettnek eme őszinte részvét, e benső szeretet. Majdnem boldog volt azon tudatban, hogy híven állja ki büntetését, s hogy nem sokára gyöngéd és szeretetteljes lesz iránta kedves tanítója, kit talán most kezdett igazán becsülni, szeretni. Kedvét mindenben kereste. — E tanítványunk, — mert valljuk meg, hogy a miénk — a mai napig is a legsolidabb és erkölcsösebb magaviseletűek közé tartozik. Nem érdektelen megtudni, hogy atyja, midőn a vétek elkövetését megtudta, a gyermeket egyszerűen megverte. Mi nem vertük meg, s a sikerben ez is sokat számított.

5. A többek között két jó tanítványom volt, kikről azért kell beszélnem, mert tovább egy félévnél a legrestebbek, s haszontalanabbak voltak: e körülmény meg arról nevezetes, hogy — bevallom bűnömöt — én tettem őket akaratom ellen ilyenekké, mert jók voltak s szorgalmasok kezdetben. S én e nagy hibámat csak most, midőn helyre pótoltam, kezdem magamnak megbocsátani. Egyik tanítótársamnál hasonló esetet láttam, s igazán nagy öröömre szolgált, hogy őt ebben felvilágosíthatám s a hiba helyrehozására nézve útmutatókat adhattam. . . Fenti két tanítványom, mint megjegyzém, eleinte jó tanuló volt; szorgalmasak és önzetes fiuk, de kissé élénkek, csintalanok voltak. Gyakran dicsértem őket, talán érdemökön felül is, s ha néha nem is feleltek meg egészen kötelességeiknek, elnéztem hibájukat, engedékeny voltam irántuk. Nemsokára

azt vettem észre, hogy biz ők csak néha-néha felelnek meg feladatuknak. Ez kihozott sodromból, s a korábbi engedékenységem helyébe kemény szigorú alkalmaztam, legcsekélyebb hibáikért szigorún megdorgáltam, de ez, úgy láttam, sértette őket; ezt tapasztalván, csak fokozódott szigorúságom. Egy kissé daczoltak, ekkor én megvetőleg bántam velök; kiméletlenül dorgáltam kötelesség mulasztásaikért; azt hittem, a szorgalmat így kieroszakolom, de mind hiába! elkedvetlenedtek. Ha olykor-olykor igyekezők voltak is, én ezt nem igen méltányoltam, gondolván, majd később, ha teljes javulást látok. Hanem ézzel elhibáztam a dolgot, mert majdnem megöltem erkölcsi érzéköket, s általán a nemes törekvést; már nem voltak többé önértetesek, haszontalanokká lettek, s ezt ki is fejeztem előttük, mi még rosszabb volt; fel sem vették. Ez így tartott jó ideig, s én nem tudtam mit tevő legyek. Komolyan gondolkozni kezdtem, s magamat bírálván, rájöttem, hogy bizon én vagyok a baj okozója. Kezdtém ezután említett tanítványaim nemesebb indulataira ébresztőleg hatni, szeretetüket, bizalmukat — mit egy időre elvesztettem — megnyerni; támogattam, segitettem, a hol gyengélkedtek, s

általában gyöngéd, szigorú gondoskodásom tárgyává tettem őket, s az eredmény hetek múlva — mondhatom meglepett. Röviden: ők a legjobb s önértetesebb tanítványaimmá lettek ismét. Így igazolva láttam a paedagogia azon állítását, hogy a tanító a gyermek hibájának okát gyakran önmagában keresheti:

A tanító, ha következetes és tisztában van mindig eljárásával, ritkán csalatkozik. Ha részrehajlatlan, és szeretni tudja tanítványait, büntetésre csak nagy kivételképen, vagy soha sem szorúl.

Igaz, hogy nem új dolgok ezek, s a paedagogiaszakkönyvek és lapokból is általánosan ismertek, de az elméletből tanultakat, ha még oly világosan felfoghatók is, csak a gyakorlati élet igazolása emelheti bennünk igazsággá, meggyőződéssé, s csak tapasztalatok után s azok helyes értékesítésével lehet a nevelőnek öntudatos eljárása, melyre mindenek fölött legnagyobb szükségünk van.

Ha jegyzeteim kissé töredékesek, nézzék el tisztelt kollégáim; nemes az ügy, melynek elmélkedésem által szolgálatára óhajtottam lenni.

Hajtman Pál.

T Á R C A

A humor.

Homo est animal risibile.

— Risum teneatis amici!

(Vége.)

Dehát egyáltalában szabad-e nevetni?

A scholastikusok úgy határozták meg az embert, hogy »homo est animal risibile«, az ember nevető állat; de mindjárt utána tették, hogy »risum teneatis, amici«, tartózkodjatok a nevetéstől, barátim; egy másik közmondás pedig azt tartja, hogy »per risum multum potes cognoscere stultum«, a sok nevetésről lehet megismerni a bolondot.

Milyennek itéljük tehát a nevetést?

Ahhoz, hogy az ellenmondásokat, furcsaságokat, visszasságokat észrevéve, azokat társítván, s egymásban kiegyetlítőn, felettük nevethessünk: bizonyos foku értelem kívántatik meg, mert nagyon természetes csakis azt nevethetjük, a mit teljesen értünk; miből kifolyólag: mentől fejlettebb, műveltebb valaki, annál több furcsaságot vesz észre s így annál többet is nevethet; tehát a nevetés — fejlettségre, műveltségre mutat. Ugy de tudnunk kell azt is, hogy a nevetés eredeti oka, a visszasság, önmagában a rút fajaihoz tartozik; miből kifolyólag a visszasság által előidéztet nevetés is rút, s így, a ki nevet, rút dolgot követvén el: fejletlenséget, műveletlenséget tanúsít; tehát a nevetés — fejletlenségre, műveletlenségre mutat.

Ime: egy ellenmondás, tessék hamarjában megérteni! A paradoxszont Greguss mondatával oldom meg, ugyanis: »annál műveltebb valaki, minél több tárgy felett nevethet, de minél kevesebb felett nevet valóssággal.«

Névy a nevetést megkönnyebbülésnek nevezi, a »mely az élet komolyságából vagy tán nyomasztó légköréből kiemel, s a jóltevő rázkodással lehullatja rólunk mindazt, a mit a sors tehernek reánk rakott.«

Összefoglalva az iménti három közmondást: tehát emberi voltunknál fogva »nevethetünk« ugyan, de tegyük ezt »tartózkodva«, nehogy a »csörgő sipkát« a fejünkbe nyomják.

A magyar ember szereti a jó kedvet s jókedvében nem sokat törődik vele, hogy a nevetés műveltségre vagy műveletlenségre mutat-e; hanem aztán, az aesthetikusok előtt védelmére legyen mondva, sirni is tud: hiszen hires a magyar ember »sirva-vigadása.« Már »barbar« őseink se vonakodtak a vígasságtól; hiszen tudjuk, hogy halottaik emlékét is torokkal s áldomásokkal ünnepezték meg, királyaink s nagyuraink pedig rendes udvari bohócokat tartottak maguknál s maguknak az igriceknek, hegedősöknek, lantosoknak legnagyobb részt a mulattatás volt feladatuk s mindennapi kenyerük; ma meg oly dús érrel kultiváljuk a humort, hogy csupán eddig összegyűjtött adomáink — pedig még mennyi van összegyűjtetlenül! — már több, mint tizenöt kötetet tesznek ki.

Kifogyhatatlan a magyar ember humora. A mezei munkás verejtékei között ép úgy megtalálhatjuk egy ártatlan adoma humorának derűjét, mint a fonókban, hántókban, tánczok alkalmával, s a ház előtti padon, mikor vasárnaponként anekdota-hallgatni a szomszédok összegyűlnek, az útczán, de meg az úri ósztálynál is, az irodalomban, a legkomolyabb jellegű tanácskozásokban, egyaránt; a színházban is szívesebben nézzük végig a jókedvű vigjátékot, mint a kesergő drámát, s a humorisztikus lapokat, a mik talán nagyon is túljárnak az illem és a humorszabadság határain, egész az elrongyolódásig forgatjuk végig, míg a komoly tartalmu folyóiratokat talán fel sem vágjuk.

„Magyar embert jó kedvében
Teremtette a jó Isten.“

mondja eléggé rimesen a közmondás, s ezzel bizonyára nem egyebet akar mondani, mint hogy a magyar embert már az Isten is különösen képesítette és jogosította a humorra.

Most már, ezen többé-kevésbé általános érvényű észrevételek után, az a kérdés, hogy beengedjük-e a humort az iskolába?

Hát ez a kérdés először is nem kérdés, mert a humor már tényleg benne van az iskolában. S ha benne nem volna, nekünk magunknak kellene beletennünk! Mert a humor az emberi életben az, a mi a fűszer az ételben; s valamint izetlen az olyan étel, a mely nélküléppen nincs megfűszerezve, éppen úgy örökösen kesergő és meghasonlott leend az olyan élet, mely a humor derűjét nem ismeri.

Tehát be kell engednünk — annyival is inkább, mert növendékeinket az életnek nemcsak terheire, hanem azoknak ellensúlyozásául, nemes örömeire képesítenünk kell: hiszen növendékeink is emberek s az ember nem sirhat örökké; a fásultság pedig nemcsak magának, hanem másoknak is terhére van.

De, ha a szakács a fűszerezésben túllépi a határt: kellemetlen ízűvő s élvezhetlenné fogja tenni az ételt, s dicséret helyett gáncsot arat. Éppen így fog járni a tanító is, ha a humort a kellő határokon túl engedi terjeszkedni.

Hogy a sötétben veszedelem nélkül haladhassunk, az aczélt oda ütjük a kovához s a kipatant szikra segítségével meggyújtjuk az ösvényre világító mécset; de ha vigyázatlanságunk folytán a mellettünk lévő szalma kazalt is meggyújtottuk: akkor már nem „humor“ a mi szikránk, hanem a „világítás“ nagyságához képest hiba is, bűn is. Éppen így lesz a hahotózás nagyságához képest hiba és bűn az is, ha a tanító fékevesztett humor által megtámadni engedi az iskolai élet alapkomolyságát.

A humorral való visszaélések némelyek előtt nem a legkedvezőbb színben mutatják be a humort; és valóban, a hol a „humor“ az illem kifigurázására, az er-

kölcs bántalmazására, a jónak, szépnek és igaznak lealacsonyítására, sülyed, a hol az ártatlanból s önhibáján kívüli gyengéből is nevetségest csinál: ott ez a „humor“ először is nem humor, hanem könnyelműség és trágárság, mely a megsértettek nevében erélyes visszaütést érdemel. — Sajnos, hogy ez a trágár-humor a mi csakis a könnyelmű és műveletlen lelkek sajátja, magában az iskolában is felütötte a tanyáját; de ez, a mi határozott róvására szolgál az iskolának, másrészt nem ítéltheti el a nemes kedvderítést czélzó humort.

Ez a „humor“ nem az iskoláé, hanem a műveletlen népé, melynek gyermekei, még szintén műveletlenek lévén, bevitték az iskolába is. Küzdvén a műveletlenség ellen, küzdeni fogunk az ilyen »humor« ellen is!

Az iskolában rendszeren a naivság, tréfa, élez, gúny, (csintalanság) és a komikum humora honol. Meddig engedjük ezeket terjeszkedni? Már az eddigiekből következik, hogy csakis addig, a meddig az illem, tisztesség és komolyság határai terjednek; e határon való túlterjeszkedés megakadályozása már nem a humor kérdése, hanem a műveletlenség ellen való küzdés, tehát nevelés.

A gyermeki csintalanság, mely a fiatal kornak eleven tulajdonsága, a saját mulattatása végett csúfondároskodik s kaczagató gúnynevekkel látja el a gyengébbeket, a kiket ezáltal nevetségessé tevén, egyszersmind sért is; és pedig annál inkább gúnyol, mentől észrevehetőbben mutatja ki az illető e miatti fájdalmát. Tudva, hogy a nevetségessé tevés az illetőt a kinevetett tulajdonság tekintetében törpíti s ennek folytán fölöttebb is sértheti, különösen, ha az illető a kinevetett tulajdonságnak nem okozója, — nehogy a gúny humorának ürügye alatt a rosszindulat és káröröm bántalmazzon, s nehogy e miatt az illető növendék önérzete komolyan megsértessék: kiváló nevelői gondossággal a tilalom és elrettentés komoly szavát kell az ilyen »humor« ellen felemlenünk. Az egyik növendék, teszem fel, valamely gúnynevet ad a másiknak vagy olyat mond és olyat tesz, a mi miatt a másik a tanítónál bepanaszolja; a vádlott azzal védekezik, hogy ő azt csak »tréfából« tette. A magunk részéről nincs más mód, mint a panaszlott dolog természetéhez képest egész komolyan és határozottsággal értésére adni az illetőnek, hogy a mit tett, az egyáltalában nem tréfa, hanem hiba, a miért ezennel ezt vagy azt a büntetést, intést, megfeddést kapja.

De némely tanítók maguk is osztogatják növendékeiknek a gúnyneveket: »te Balam számara!« »te Buxsi!« »olyan vagy mint a kútágas!« »ne légy birka!« stb. stb. s néha nagyon is gorombán. A növendékek kapnak rajta s úgy ráragasztják az illetőre, hogy rajta szárad; és nem mehet panaszra a tanítóhoz, mert hiszen tőle kapta. A bosszankodás és keserűség, valahányszor a tanítótól kapott gúnyneve derűtséget idéz elő, a legnagyobb részt a tanítót illeti, s könnyen lehet az illető növendék részéről gyűlöletté a tanító iránt!

Folytatás a mellékleten.

Melléklet a „Család és Iskola“ 12-ik számához.

Tehát ha növendékeinek nem, úgy magának se engedje meg a sértő és maradandó gúnyolást!

A naivság humora a legkedvesebb humor, a mit hol találunk gazdagabban, mint épen az iskolában? Megmosolyogjuk s mások által is megmosolyogni engedjük; ezáltal a naiv észreveszi, hogy bizonyosan valami furcsaságot tett vagy mondott, a mi ma már nem járja; s hogy többször nevetéssé ne váljék, igyekezni fog kibékülni és megismerkedni a fennálló szabályokkal, igyekezni fog olyanná lenni, hogy többször ki ne nevetessék. De hogy ezt, a mi egyik eredménye a nevelésnek, elérhessük: mosolygásunkat nem szabad odáig vinni, hogy miatta a naiv sértve érezze magát. De még azt sem lehet megengednünk, hogy a naivság leple alatt a számárság, ügyetlenség védelmezve legyen, mert a számárság is naivság annyiban, hogy az is a fennálló szabályok nem ismerésében áll, csak — a mi a naivság öntudatlan, tehát hibán kívüli: addig a másik öntudatos, mely restségből, hanyagságból ered, s a mely éppen ezért nem mosolygást, hanem feddést érdemel. Van egy faja az iskola naiv humorának, a mit említés nélkül szintén nem hagyhatunk, s ez az u. n. »veres-lájbis« humor, a mely rendszeren némely tanítók vizsgáján szokott felderülni. A mikor t. i. a tanító-bácsi a vizsga alkalmára kiosztja a felelni valókat s X-nek a számárról, Y-nak a lóról kellend felelnie; aztán, ha a vizsgavezető a tanító akaratán kívül a lóvat történetesen nem Y-nak, hanem X-nek adja fel: X avval menti nem-tudását, hogy a lóról annak a veres-lájbisnak kell felelnie, mert ő a — számár. Humornak, humor ez is de a nevetés nem a naiv növendéket, hanem a tanítót figurazza ki, — és nem érdemetlenül!

A nevetés társas multság lévén, általa és benne pillanatra kiegyenlítődnek még a tekintélybeli különbségek is, a nevetés tartama alatt a nevetők úgyszólván teljesen egyenlővé válnak egymással szemben; a mihez még csak azt tesszük hozzá, hogy az egyenlők között általában sokkal nagyobb a közelség, közvetlenség s az ebből eredő szeretet és bizalom, mint az egy s más tekintetben különbözők között. A tanítóra nézve mi következik ebből? Az, hogy nevéssen, mosolyogjon tehát a növendékekkel, mert így pillanatra megszüntetvén a köztük lévő s talán igen is sokszor éreztetett különbséget: az így származott közelség folytán még inkább megszerzi növendékeinek szeretetét és bizalmát; ámde más oldalról ügyeljen, nehogy nagyon is egyenlővé váljék, nehogy a közeledésben még tanítványainál is alább száljon, mert ekkor meg a tiszteletet, becsülést s a vele szemben való köteles tartózkodást fogja kockáztatni.

A növendék csintalansága még a tanító nevetéssé tevésétől sem reppen vissza; mikor, teszem fel, a táblánál dolgozik s tanítványait nem láthatja, azok csintalanságukban talán nagy fület s hosszú orrot mutatnak neki, a mely azonban ránézve csak akkor válnék kis-

sebbítővé, ha észrevéve mindenképen büntetni akarná, mert a ki magát védi s főként a nevetésség ellen védi, már az által is nevetéssé válik. Vagy ha a tanítónak valami szervi vagy akármilyen más félszemsége van: emberi rossz természetből kifolyólag, kölesönös mulattatásukra még azt is kiszokták figurázni a csintalan növendékek. Ezzel szemben nem lehet más tanácsunk, minthogy közvetlenül ne magát a nevetést, hanem inkább annak az okait (akár benne, akár növendékeiben fészkeljenek azok) igyekezzenek tekintélyének komolyságával s csak tiszteletet és szeretet érdemlő tulajdonságaival elfojtani. Ha pedig az történik meg, hogy a növendékek a tanítónak olyas hibáján, mulasztásán nevetnek, a mi az ő hanyagságából ered, s a mi ellen ha azt növendékei követnék el, ő hosszas és komoly dikciókat tartana: arra nézve csak azt mondjuk, hogy ha hasonló helyzetben növendékek volnánk . . . mi magunk is nevetnénk, mert az csakugyan kinevetni való . . .

A mord és fásult kedélyek a legártatlanabb mosolyban is, u. n. »emberi fenségüket« látják megtámadtatni s visszaútasítanak mindent, a mi értékeket kockáztatni látszik; a jókedvet határozottan, mint emberi rosszat, magyarázzák, s ha ajkukat nevetésre vonják, abban a főrészt a keserűségnek jút. Mondanunk sem kell, hogy az ilyen emberek, a mi egyfelől rendszeren boldogtalanok, másfelől terhére vannak másoknak is, még a hozzájuk közvetlenebbül állóknak is, s ezeknek talán a leginkább. »Emberi fenségüket« féltik . . . De hát kell-e fenségesebb valami a nagy természetnél? S ez valjon mindig csak a mord komolyságot hordja-e magán; a boru után nem ad-e mindnyájunkat öröme gerjesztő derűt? A napsugárt szeretjük-e inkább vagy az örökös fellegeteket? A villám, mely romból, a borúból csap-e le, vagy a derűből? . . . Mondanunk sem kell, hogy a fásult és mord kedélyű tanító iskolája valószínűség jégházává lesz a még csak tavaszkorát élő növendéknek, mely a mord félelem miatt csak úgy didereg s a tanító példája után maga is morddá és fásulttá lesz.

Példa is mutatja, hogy az apró sereg egész szeretettel és vágygyal keresi fel az olyan tanítót és iskolát, a mely a tanításnak különben egészen komoly menetében (mértékkel) helyet enged a humor derűjének; míg a másikat, mint félelemnek és irtózatnak tárgyát, ha csak teheti, kerüli.

A tanítás és tanulás munka, a munka pedig fáraszt, s hogy tovább folytathassuk, közbe-közbe pihenőket kell tartanunk s üdítőket és erősítőket kell magunkhoz vennünk. S a tanításban erre a pihenőre s üdítőre lehetne-e valami alkalmasabb, mint a humornak egy-egy ártatlanabb szikrája, a mely pillanatra felröppenve, jól eső megrázkodást s partra segítő hullámzást idéz elő — nemcsak a fáradt növendék kedélyében, de magánál a tanítónál is? Az elterelődött figyelem vissza-

terelését lehetne-e közvetlenebbül eszközölni, mint egy ki-pattant célzással, mely a mig egyrészt derűlttségbe hozza a serget, másrészt magához téríti a figyelmetlenkedőt is? A tanítás anyagával kapcsolatban egy-egy oda-tartozó adomácskával, anekdotával, történetkével, hasonlattal, humoros fordulattal (»Két alma meg egy körtve hány szilva?« »Nó hiszen téged is érdekel, látom, ez a dolog!« »Ehj, ehj! Mennyire szereted a tanulást! Éppen mint a galamb a — szénát«) nagyon kellemesen idézhetni elő a lankadt kedélyek frissülését, s a tárgynak érdekesebbé, figyelmet lekötőbbé tevését. . . Példa tanusítja, hogy ha a tanító egészben belefárasztja növendékeit a tanulásba, jól eső változatosság végett ők maguk idézik elő a szomszéd fülének vagy hajának tréfás meghúzásával, a társuknak avagy épen a tanítónak mutatott hosszú orrokkal az üdülést, felfrissülést nyújtó humort; a mit aztán, miként a görebbre szorult élenyt nem is lehet visszafojtani, vagy az u. n. »erélyes« fellépéssel megakadályozni.

A Sokratés gúnyhumorát már említettük, most is ráhivatkozunk. Ha a növendék feleletében vagy beszédében, vagy cselekedeteiben, magatartásában valami furcsaságot vagy badarságot követ el: első tekintetre helybehagyhatjuk, de csak azért, hogy a keletkezett mosolygás és derűltség által, a mi ránézve büntetés is a helyes útra tereljük. A mi egyik-másik növendék eljárásában szándékos furcsaságot vagy tán hibát képez, alkalmazhatni az ellen az élcz és gúny humoros fegyverét; de multhatatlan feltétel, hogy ne nélkülözze az a javítási szándék elengedhetetlen jóindulatát. Mert emlékezzünk meg a Gréguss intelméről, a mely szerint »ne nyúljatok a gyógyszer helyett a mérgehez, a mely eleintén szintén jól eshetik ugyan, de lelki egészségünket utóbbad multhatatlanul tönkre teszi.« Tehát kinevethetni, ha péld. valaki télben, csupán szeszélyből, szalmakalapban jár; de ha tudjuk, hogy ennek nem egyéb, mint szegénység az oka, nevetés helyett segítségre kell gondolnunk.

Tehát: igen is engedjen a tanító helyet a humornak az iskolában is, de ne feledje el a kazal-gyújtó szikra történetét! És csak addig engedje terjeszkedni, a meddig az illem, szelidség, erkölcs a növendék önérzete a tanító tekintélye s az iskolai élet komolyságának alapja határt szabnak; ne czélozzon vele egyebet, mint a minden munka által feltételezett jókedvet; az élcz és gúny fegyverét csakis a Sokrates értelmében használja!

Még csak annyit, hogy a növendékeivel léhaskodni vagy komázni csakis az önmagáról megfelekedezett tanító teheti, s nincs esetlenebb dolog az esetlen humorizálásnál.

Boga Károly.

S Z E M L E.

Franciaország.

A tanulók büntetése még ma is oly nyílt kérdés, hogy az illető szokásokat, szabályokat és véleményeket bárhonnán jöjjenek is azok figyelembe kell vennünk. Nem csekély mértékben leendő érdekes, reméljük, a francia nyilvános elemi iskolák falaira kiszögeezett alábbi »büntetési tábla«, melyet a Schoolmaster után és annak egyik munkatársa megjegyzéseivel közlünk:

Új szabályok a nyilvános elemi iskolák számára (1880. jan. 7. miniszteri rendelet).

18. §. A tanító csak a következő büntetéseket alkalmazhatja: rossz érdemjegy a magaviseletből; megintés; a játszás megtiltása bizonyos időre; fennmarasztás a tanítónál; új lecke feladás, a mi állhat akár dolgozat-készítésből, akár »másolás« ból; kirekesztés az iskolából bizonyos időre, de nem többre két napnál, miről a szülők, s az iskola felügyelője értesíttetnek. A hosszabb időre kizárást csak a főfelügyelő határozhatja el. A 19. §. határozottan megtiltja bármint testi büntetés alkalmazását avagy bár a legparányibb étel megvonását is.

E szabályok végrehajtásának szükségessége éppen nincs hangsúlyozva sőt egy gyenge arczúlítás elégséges lehet arra, hogy a tanító állását megingassa, s nem egyszer eredményez elmozdítást, sőt felfüggesztést is. A tanítóknak nem csekély a panaszkodás a miatt, hogy e szabályokat kénytelenek kiszögezni a falra, kivált azért, mivel arról, hogy a gyermek velők szembe mivel tartozik, éppel egy szó sincs sehol. Ez eljárást a tanítóra nézve megalázónak tartják s elégségesnek vélnék, hogy nekik privátim adassanak tudokra. Habár a szabályok helyesek is, már volt eset rá, hogy tekintélyének eme megalázása miatt a tanító nagy nehézségekre akadt tanítványai fékentartásánál.

Angliában némely helyen azt tartják, hogy testi büntetés nélkül nem is gondolható iskola, ellenben más helyen az a mottó, hogy »soha se üss«. Angliában nemsokára készen lesz egy általános statistika az európai iskolában alkalmazott büntetési-nemekről s reméljük, hogy ennek, valamint népünk és tanítóink folytonos haladásának meglehet az az eredménye is, hogy a testi büntetés legalább teljesen eltöröltessék.

Az iskolai takarékpénztárakról.

I.

Közeledvén az iskolai év vége, ezennel felhívom a tantestületek azon tisztelt tagjait, kik iskola-takarékpénztárakat kezelnek, hogy az iskola-takarékpénztárakra vonatkozó folyó iskolai évi jelentésüket az országos magyar gazdasági egyesület iskola-takarékpénztári szakosztályának Budapest köztelek, mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

A közlendő adatok legczélszerűbb, ha május hó végével létező alapokra vonatkoznak.

Csakis a kik jelentéseiket beküldik, fognak a statisztikai összeállításban, valamint az évente sorsolás útján megállapított jutalmak kiosztásánál tekintetbe vétetni.

A jelentésben sziveskedjenek röviden, de kimerítően a következő kérdésekre válaszolni:

1. Mi az iskola neve és jellege?
2. Hány tanuló jár az illető osztályba?
3. Hányan takarékoskodnak?
4. Mennyi a megtakarított összeg?
5. Ki vagy kik a kezelők?
6. Mily erkölcsi hatást gyakorolt ez intézmény a gyermekekre és szülőkre?
7. A kivett pénz mire fordítatik rendesen?
8. Hol kamatoztatik a betett pénz?
9. Mikor kezdett az illető iskola takarékpénztárt kezelni?
10. Van-e a kezelésre nézve ellenőrzés, s ha van milyen?

Az országos magyar gazdasági egyesület nevében
Budapest, 1883. május 17.

Korizmicz László,
e. elnök.

II.

Az iskolai takarékpénztárokról írja a »Journal des Débats«. A közoktatási ministerium, mely az iskolai takarékpénztár intézményét 1879-ik évben »a nevelés segédeszközei« cím alatt felvette, épmost közli a Franciaországban lévő iskolai takarékpénztárak kimutatását f. é. jan. 1-éiől.

Ezen kimutatás párhuzamban az 1877., 1879., 1881. és 1882. években közölt statisztikai adatokat a következő minden tekintetben jelentékeny előmenetelt mutatja:

Kimutatás kelte	Isk. tak. pénzt. sz.	Betéti könyvek száma	Megtakarított összeg
1877	8.033	176.040	2.984.352
1879	10.440	224.200	3.602.621
1881	14.372	302.841	6.403.773
1882	16.494	349.219	7.984.811
1883	19.433	395.869	9.064.583

Az 1874. évtől tehát Franciaországban majdnem 20 ezer iskolai takarékpénztár lett életbe léptetve, melyben közel 400.000 gyermek lesz a takarékosagra és bölcs előrelátásra szoktatva; mi által az ifju nemzedékben jellem-szilárdság és erkölcsi erő fejlődik ki, s mi által a haza jövődöbeli munkását takarékosagra szoktatjuk ésk épessé tesszük arra, hogy a haszontalan és rosz csabításoknak ellenálljon.

Ezen intézmény által megszokja a gyermek már kora ifjúságában a haszontalan élvezeteknek ellenállani, hogy későbbi szükségleteit fedezhesse és megismerkedik a mindennapi élet általános törvényével, mely szerint csakis a naponta előforduló és csak pillanatnyi beccsel bíró élvezetekről lemondva, biztosíthatja jövőjét. Már gyermek korában meggyőződik, hogy ily apró napi áldozatok árán kiszámíthatlan erkölcsi vagyont gyűjt magának az életre.

Luzzatti a híres olasz nemzetgazda, ki Olaszországban a népbankok üdvös intézményét alaposan tanulmányozta és valóította meg, igen találón mondja, hogy: »Az iskolai iskolai takarékpénztár minden ápoló intézetnek az alapja.« Ugyanezen okból magában az új angol közoktatási törvényben ki lett mondva, hogy semmiféle iskola sem sorolható a »legjobbak« közé és nem részesülhet állami segélyben, ha nem tart fenn iskolai takarékpénztárt.

Ezen szellemben nyilatkoztak Passy Hypolit és Chevalier Mihály nemzetgazdaságtani tanáraink is és ezen értelemben tesznek jelentést évenként az augusztai ülésekben

az akadémia felügyelői és a főtanács tagjai, kik folytonosan közvetlenül figyelemmel ki sérhetik ezen intézményt és a leghivatottabbak ennek, a nevelésre nézve nyilvánuló hatását megítélni.

IRODALOM.

— **Beküldetett:** Népiskolai Olvasókönyv a fiúiskolák II-ik osztálya számára. A csongrádmegyei tanító egyesület határozatából és megbízásából szerkesztette Vass Mátyás szegedi tanító. Bolti ára kötve 28 kr. Minden példány után 1 kr. a »Csongrádmegyei tanító-testület« alapjának javára fordítatik. Szeged 1883. Traub. B. és társa kiadása. — Ugyancsak Vass Mátyástól van sajtó alatt egy Olvasókönyv a fiúiskolák III-ik osztálya számára. Szerző már a leányiskolák számára irt Olvasókönyveivel is jó nevet szerzett magának s így remélhetjük, hogy e művei is várakozásunknak mindenben megfelelnek. Addig is míg részletesen ismertethetnők, ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— **Gyakorlati rajzminták a népiskolák IV-ik osztálya számára.** Az új miniszteri tanterv alapján összeállította Weínberger Alajos fővárosi tanító. II. rész 2 füzet. Ára egy füzetnek 15 kr. E mű Budapest főváros hatósága által valamennyi népiskolája számára használat végett elfogadtattott. A fokozatosság elvének megfelelő és csinosan kiállított rajzmintákat mi is ajánljuk kortársainknak.

— **A magyar Paedagogiai Szemle V. fürete** a következő tartalommal jelent meg. Veterán igaz néptanító. Irta Makay Zádor (Tömöry Mihály életrajzával s fénynyomatu arcképpével). Szolgálati viszony, polgári szabadság és Eötvös-alap. E cikkben Rill József nagyhangu phrasisokat zengedez az »Eötvös-alap« ügyében elfoglalt s lapunk olvasói előtt már ismeretes különleges álláspontja érdekében. Reméljük azonban, hogy ily semmitmondó s az »Eötvös-alap« ügyével legkevésbé sem összefüggő üres szavakkal nem fog kortársainkra hatni s az »Eötvös-alap« rövid idő alatt átadatik az országos tanító-testületi képviselői közgyűlésnek, mint a legilletékesebb tulajdonosnak. — További cikkek: Vessző és akasztófa. Irta Dr. Márki József. Ne kicsinyeljétek a néptanítói állást. (Kossuth Lajos levele a fővárosi tanácsához, szerkesztői bevezetéssel.) A gyermekjátékokról. Irta Winkler Vilmos. Továbbá a rendes rovatok.

— **760 magyar népdal zongorára.** A »Magyar Dal-Album«-ból, mel a magyar népdalok egyetlen folyamatban lévő, zongorára alkalmazott egyetlen gyűjteménye, megjelent a IV-ik kötet 8-ik fürete is a 741—760. számú dallamokkal. — A »Magyar Dal-Album« IV. kötete ismét 10 havi füzetben jelenik meg és pedig 200 dallamtartalommal. Előfizetési ár egész évre: 10 füzetre 1 frt 80 kr. félévre: 5 füzetre 90 kr. Egyes füzet ára 25 kr. Minden füzet bérmentve küldetik szét. Előfizetések legcélszerűbben postautalványon a »Magyar Dal-Album« kiadóhivatalához Győrbe intézendők.

— **Ifj. Nágel Ottó** könyvkereskedése kiadásában Budapesten Muzeum-körut a Nemzeti színház bérházában megjelent a »Magyar általános levelező és Házi titkár első fü-

zete szerkeszti Knorr Alajos. Mint a füzethez csatolt tartalomjegyzékből látszik, e mű tartalma a nálunk eddig ismert levelezők tartalmától lényegesen eltér, mert nemcsak a levélírás szabályaira és levélminták közlésére szorítkozik, hanem oly ismeretek terjesztését is célozza, melyekre a közéletben mindenkinek szüksége lehet s melyek nagy részt csak hosszabb kutatás után csak elszórta egyes könyvekben, folyóiratokban találhatnánk fel; e műben tehát gyakorlati irányánál és tartalmánál fogva hasznos sőt nélkülözhetlen kézi könyvet remélhetünk. Az előttünk fekvő első füzet a szerző a levél mint írásbeli fogalmazvány ismertetésével kezdi meg; a levél-írásmód különleges jellegét, mond a szerző, a gondolat kifejezésnek szabadsága és kifejezése képezi és habár a tevékenységben a levél-író általában csak józan ész, izlés, nemes és izléses illemre való tekintet korlátozhatja, de minthogy a levélnek egy kerekded egészet kell képezni, indokoltnak látja annak szükségét, hogy a levélíró bizonyos a művelt világ közös tulajdonává vált szabályokat megtartani köteles, mely szabályok a nyelv és helyes írásra, a levélírás módjára, a tartalom előadásának és indokolásának szabadságára és a külső alak helyességére vonatkoznak. Ezekben körvonalozza a műnek a levélírásra vonatkozó tartalmát s mindjárt megkezdi a nyelv és helyesírás szabályainak ismertetését megmondja, hogy tulajdonképpen mi értendő a nyelv alatt, értekezik a hangokról, melyek a gondolat kifejezés eszközeül szolgálják, a hangok felosztásáról, a hangok kifejezésére szolgáló jelekről a betűkről és a hangok leírásáról. A második részben értekezik a szokról, azok jelentéséről, alakjáról s különösen a beszédrészekről, a szóképzésről és tárgyalja az egyszerű mondatot. Ezen érdekes tartalmu füzet ára 30 kr. Ajánljuk a t. olvasó közönség figyelmébe és pártfogásába. Ugyan ezen kiadónál teljesen megjelent az Önügyvéd című mű, melylyel e vállalat mintegy egészet képezni látszik, a kiadónál egy kötetben füzve vagy díszesen kötve, félkötetekben és füzetekben is kapható.

— **Jutalom-könyv.** „Haza szeretet Könyve“ cz. ifjúsági gyermek-olvasmányt adott ki Dolinay Gyula az iskolai vizsgálatokra, s e szempontból kiválóan ajánlható, mert olcsó (100 pl. 27 frt. 50 kr, 14 frt. 20 pl. 5 frt. 80) díszes és gazdag tartalmu. Tartalmát honszeretetre lelkesítő érdekes közlemények képezik. Irtak bele: Várad Antal, Dr. Molnár Antal, Komócsy József, Mikszáth Kálmán, Porsolt Kálmán, P. Szathmáry Károly, Radó Antal, Hevesy József, Reviczki Gyula, Szépfaludy Ö. Ferencz, Dolinay Gyula, Földváry István, Belle Iván, Inczedy László, Sziklay János, B. Büttner Lina, György Aladár, Hentaller Lajos, Adorján Sándor, Taylné Hentaller Mariska, Perényi Kálmán, Berényi László, Brankovics György, Szabó Endre, Horváth Zoltán, dr. Ompoly Kis Ernő, Lévy Sándor. A kötetke allegorikus színes borítékba van foglalva és 15 történelmi kép díszíti, 6 tömött ivre terjed, nagyobb gyermekeknek kitűnő, becses ajándék. Kisebb gyermekek számára a fennebbi árakon kapható a „Gyöngysorok“ cz. képeskönyv. Mindkettő levelező lapon szerzőnél: Budapest, Zöldfautca 32. sz. utánvétellel rendelhető meg, s azonnal küldetik. E czélszerű és jutányos jutalomkönyveket ajánljuk az iskola hatóságoknak.

VEGYESEK.

— **A kolozs megyei tanító-testület** június hó 2-án tartott rendkívüli közgyűlésében tárgyalta a II-ik orsz. tan. gyűlésre ajánlandó tételket, u. m. 1. Mit tehet a tanító és az iskola a népnél elterjedt iszákosságnak meggátlására, előadta: Paal Ferencz kép. igazg. 2. A népiskolai és ifjúsági játékok, előadta: Kozma József kép. igazg. Mindkét tételre nézve elfogadtatt a lapunk mult számában közölt határozati javaslat. Fazakas József tanár részletesen előadta az „Eötvös-alap“ ügyét s e tárgyban indítványára a következő határozat hozatott: „Tekintettel arra, hogy az „Eötvös-alap“-nak függőben létele már eddig is sok anyagi és erkölcsi kárt okozott s e veszteség napról-napra több lesz, ha a fennforgó kérdés megoldatlan marad; tanító-testületi közgyűlésünk kijelenti, miszerint ohajtja, hogy a III. egyetemes tanító-gyűlés végrehajtó bizottsága a részvényesek s általában az alap érdekeinek biztosítása mellett *ajlja át az „Eötvös-alap“-ot az orsz. tan. képv. közgyűlésnek, minden újabb egyetemes tanítói gyűlés összehívása nélkül,* — s megbizza a központi választmányt, hogy intézze el a kérdést legjobb belátása szerint, ha a végrehajtó bizottság tanító-testületünket véleményadásra felszólítja.“ — Ugyan e gyűlésen megválasztattak a II-ik orsz. tan. gyűlésre küldendő képviselők (l. alább) Továbbá Boga Károly indítványára elhatározatott, hogy jövőre az orsz. gyűl. ajánlandó tételre kijelölésénél a vidéki körök véleménye is figyelembe vétessek. — Várad Károly kir. tanfelügyelő indítványára elhatározatott, hogy az iskolai mulasztások meggátlásának kérdése szintén felterjesztessék az orsz. tan. gyűl. előkészítő bizottsághoz, a tétel indokolására az indítványozó kéretett fel.

— **Képviselőink.** A kolozs megyei tanító-testület jun. 2-án tartott közgyűlésén a II-ik országos tan. gyűlésre képviselőül (titkos szavazás útján s általános szavazattöbbséggel) megválasztotta: *Rieger Imrét,* e lapok szerkesztőjét és *Nagy Kálmán* tantestületi titkár.

— **A maros-tordamegyei tanító-testület** június 7-én tartott közgyűlésén az „Eötvös-alap“ ügyében tanító-testületünkkel teljesen megegyező határozatot hozott, ugyanekkor képviselőül megválasztattak: Nagy Lajos polg. isk. tanár és Szabó Lajos nyárad-szeredai közs. tanító.

— **Vettük a III. egyet. tan. gyűlés végr. biz.** a hazai tanító egyesületekhez intézett felhívását: továbbá az „Eötvös-alap“ új alapszabály tervezetét. Sajnáljuk, hogy tér hiánya miatt nem közölhetjük, különben is a „Néptanító Lapja“ útján, mely mindkettőt egész terjedelmében közölte, megismerkedhetnek ezekkel olvasóink.

— **Tornaügy** czímmel f. szeptember havában új szakközlöny indul meg. Kiadják a „Magyarországi tornatanítók egylete“ és a „Nemzeti tornaegylet.“ Szerkesztik Bockelberg Ernő, Szedlacssek Lajos és Szőke István. Előfizetési ár 1 évre 3 frt. Megjelen minden hó 15-kén. A változatos tartalommal megjelent mutatószám már szétküldetett, ajánljuk az érdeklődőknek.

— **Melléklet.** Mai számunkkal veszik t. olvasóink Traub B. és társa szegedi könyvkiadóknak „Felhívás“-át a Vass Mátyás által szerkesztett olvasókönyvek ügyében